

Jaarverslag 2012 van de Chemie-Historische Groep (CHG) van de KNCV

Activiteiten

In 2012 organiseerde de CHG de volgende activiteiten:

(i) Op donderdag 16 februari vond bij STCA – Shell Technology Centre Amsterdam – een mini-symposium plaats onder de titel: *Hysomer – the development of a catalytic process for producing high-octane fuel*. Deze bijeenkomst werd georganiseerd door de KNCV sectie Katalyse en de CHG, in samenwerking met STCA – deze laatste trad ook als gastheer op, en wel op voortreffelijke wijze! – De ongeveer 80 aanwezigen, lang niet allemaal oudgedienden!, hoorden de volgende sprekers: Marja Zonneville (site manager STCA), Rob van Veen [inleiding, o.a. om te verduidelijken dat dit mini-symposium eerder op het programma had gestaan, nl. n.a.v. de 40^e verjaardag van de eerste commerciële toepassing van het Shell Hysomer [= samentrekking van Hydro-Isomerisation] proces in La Spezia, 1970], Herman Kouwenhoven, de uitvinder van Hysomer [Development of the first Hysomer catalyst], Tiong Sie, die de tests van de eerste commerciële katalysator begeleidde [Research aspects of the La Spezia start-up], Rob van Veen [Hysomer: commercial experience & outlook], Rutger van Santen [Reaction mechanism of paraffin isomerisation], en tenslotte, als uitsmijter, Johan Groen [On mesoporous zeolites]. – Een snelle enquête na afloop leerde dat iedereen, van student tot gepensioneerde, het een prachtige bijeenkomst had gevonden. – Toch mooi.

(ii) Hoewel geen specifieke CHG activiteit, dient toch de lezing van Ad Maas – met daarbij het historische experiment door Tiemen Cocquyt – in het Museum Boerhaave op zondag 15 april vermeld te worden, omdat hij handelde over de Hollandsche Scheikundigen & hun apparaat waarmee de vorming en ontleding van water gedemonstreerd kon worden – de CHG heeft nl. eind 2011 dat apparaat geadopteerd, in het kader van de Boerhaavense fondsenwerving, nodig geworden om te voldoen aan een ministeriële eis [missie geslaagd: het Museum wordt weer goed gesubsidieerd!] – gelukkig werd de demonstratie op die zondag in april niet met “ons” apparaat uitgevoerd, maar met een replica: er ging af & toe wat mis, onder vrolijk gerinkel van sneuvelend glaswerk, maar de ongeveer 100 (!) aanwezigen hebben zich denkkelijk goed geamuseerd, & ook nog wat geleerd (bijv. bewondering voor die Hollandsche scheikundigen).

(iii) Op de KNCV vjb – georganiseerd samen met de NNV – gehouden op woensdag 30 mei in Enschede (universiteit Twente) – was de CHG vertegenwoordigd met een “focus sessie”, getiteld *History of solid-state physics and chemistry*, met de focus op de 20^e eeuw, en op de rol van Nederlandse wetenschappers – er was een poging gedaan om met onze NNV tegenvoeter een gezamenlijke sessie op te zetten, maar het is bij wat e-mailverkeer gebleven. – De belangstelling viel een weinig tegen (ong. 20 toehoorders, w.o. wel een drietal studenten – normaal zitten we op ~30), maar de lezingen waren zeer de moeite waard: (1) Peter Debye and the Genesis of Solid State Physics: Commemorating Debye’s 1912 paper on specific heat [Jurrie Reiding | Nieuwegein], (2) X-Ray Investigation of the Solid State: the Work of Jo Bijvoet en Willy Burgers [Ernst Homburg | U Maastricht], (3) E.W. Gorter; his Contributions to Structural Chemistry in Relation to Physical Properties [Jacob van Dijk & Kees Plug | CHG], en (4) The Transmission Electron Microscope: Its Early Development and Recent Achievements [Stan Konings | FEI]. – Saillant detail is nog dat de ook

aanwezige dochter van E.W. Gorter opmerkte dat Gorter zelf haar nooit zo goed had kunnen uitleggen wat hij nu precies deed als de twee sprekers (3) van die middag – waarvan acte!

(iv) De CHG excursie ging dit jaar naar Loders Croklaan, op hun historische locatie Wormerveer [dinsdag 25 september] – er konden ong. 30 personen meedoen, en dat bleek precies te passen – het was een doorslaand succes: onberispelijke ontvangst – enthousiaste sprekers, met duidelijk hart voor hun bedrijf – interessante voordrachten – mooie rondleiding (we moeten alleen nog een keer terug om de oude apparatuur te zien te krijgen, maar goed) – de opening werd verricht door Patricia Kooyman, de CHG organisatrice, en Loek Favre, LC Chief Operating Officer, waarop nog een drietal lezingen volgde: over de Geschiedenis van Loders Croklaan [door Henny Slager, Senior Applications Manager], over Innovatie [door Armand Engelen, Director Innovation], en over Duurzaamheid – palmolie | West-Africa | shea-noten [door Hidde van Kersen, Director Sustainability], en de rondleiding [o.l.v. Jeroen Monster] – afsluitend was er nog een napraatsessie met drankje, waarbij ook nog wat boeken over LC ter inzage lagen – perfect.

(v) De samenwerking van de CHG met zijn Vlaamse tegenhanger (KVCV Sectie Historiek) resulteerde dit jaar in een Symposium op vrijdag 26 oktober, getiteld: *Opkomst van de Polymeerchemie met Industriële Toepassingen* – plaats van handeling was Kennispoort, TU/e, Eindhoven, en het DPI trad op als gastheer (waarvoor wij zeer dankbaar waren, uiteraard!). – Dit was eveneens een mooi evenement: veel oude kanonnen zaten in de zaal, twee traden ook als sprekers op & dat gaf de discussies toch een zeker cachet! – Zo'n 50 personen waren op deze bijeenkomst afgekomen, waarvan helaas slechts een klein aantal uit Vlaanderen. – Als sprekers traden op: Monique Bruining, DPI [Introductie Dutch Polymer Institute (DPI)], Jan Bussink, Prof.em. TU/e [Maatschappelijke ontwikkelingen betreffende polymeren], Etienne Jooken, Prof. Katholieke Hogeschool Brugge – Oostende [De geschiedenis van de polymeerchemie: van mensen en theorieën], Danny Segers, Prof. Uni Gent/dir. Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen [Baekeland als pionier], Marijn Hollestelle, Stichting Historie der Techniek [Tussen industrie en universiteit. De ontwikkeling van de Nederlandse polymeerwetenschap, 1940-2011], en J.J.M. Mulderink, ex-Algemeen directeur Akzo Nobel Research Arnhem [Enka-Akzo: 100 jaar polymeervezelontwikkeling. Het begon en eindigde met cellulose], die ons ook nog het fraaie woord "Gesundschrumpfen" mee gaf. – Er was nog een spreekster voorzien, Mw. Sarah Gillis, adviseur Verpakkingen van FEDERPLAST [De wonderde wereld van de kunststof verpakkingen], maar zij moest op het laatste moment wegens griep afhaken – haar powerpointplaatjes kunnen evenwel, evenals andere details van onze bijeenkomsten, op de CHG-website worden aangetroffen. – Hans Vlottes, privéverzamelaar uit Terneuzen, had ook nog een tentoonstellinkje ingericht met items uit zijn polymeerverzameling: prachtig!

(vi) Tenslotte was er nog een activiteit in het Museum Boerhaave op woensdagmiddag 19 december. De middag begon met een CHG-ledenvergadering. Voorafgaand hieraan had Ernst Homburg de nieuwere leden aan een enquête onderworpen – respons: 30% – en op de ledenvergadering zelf verschenen 21 leden (ruim 25%) – niet slecht. – Centraal stonden de financiële toestand van de CHG (zeer gezond), de activiteiten in relatie tot de nieuw geformuleerde doelstelling (over het algemeen instemmend commentaar, maar er waren ook kritischer doch constructieve opmerkingen, die het bestuur ter harte zal nemen), en de opbloei van de CHG website. – De ledenvergadering werd afgesloten met een rondleiding.

Later op de middag was er dan het door de CHG & Museum Boerhaave georganiseerde Mini-symposium *Koningsblauw en giftig groen: de kleurrijke geschiedenis van pigmenten*. – Voor een publiek van zo'n 100 personen (!) spraken achtereenvolgens de onafhankelijke onderzoekers Brigitte van Tiggelen, Mémosciences | Louvain-la-Neuve [Prussian Blue – the Biography of a Chemical Object], en Joost Mertens, CHG | Den Haag [Arseengroen en de opkomst van de volksgezondheid] – beiden adembenemend! – na afloop was er nog een borrel, waar nog lang over deze middag werd nagepraat – en als kers op de taart verscheen er ook nog een paginagroot artikel over dit mini-symposium in het NRC | Handelsblad.

Website

Jacob van Dijk en Eric Wils hebben een enorme berg werk verzet om de CHG website [*vide infra*] up to date te krijgen & te houden – een bezoekje waard! – van al onze bijeenkomsten zijn er de details te vinden, er is een biografieëngalerij van circa 200 Nederlandse chemici van de 17^e eeuw tot heden, informatie over musea & boeken, en er zijn links naar vele andere informatiebronnen inzake historie van de scheikunde.

Leden

Het ledenaantal is stabiel [82 per 31/XII/2012].

CHG-Bestuur

Het bestuur kwam bijeen op 23 februari, 1 mei, 28 juni, en 26 oktober.

In de loop van 2012 is Andreas Weber, post-doc bij Prof. Lissa Roberts (universiteit Twente), tot het CHG bestuur toegetreden. Voor de contactgegevens van het bestuur, zie de CHG website op www.kncv.nl/chg.

Het bestuur had regelmatig contact met zusterorganisaties, met name NPT, de Sectie Historiek van de KVCV, en de Chemische Kringen. Ook begint een intensiever contact met Museum Boerhaave gestalte te krijgen.